σαν. Σιμώνω ἕνα γέρο καὶ τονὲ ρωτῶ, τί τρέχει ἐδῶ πέρα. Καὶ μοῦ λέει ὁ γέρος. 'Εδῶ εἶναι ἡ ρωμιοσύνη σαράντα χρόνια κι ὁμπρός ὕστερ' ἀπὸ τὴ δεύτερη Νεκρανάσταση. 'Η πρώτη εἶταν τοῦ Χριστοῦ· τούτη εἶναι ἡ δεύτερη. Σὰν κλείστηκε ἡ Ρωμιοσύνη μέσα σ' ἕρμο Κοιμητήριο χρόνια πολλά, γιὰ νὰ τῆς ταιριάζῃ ἡ νεκρή της γλώσσα, βρεθήκανε μερικοὶ ποῦ ἄρχισαν καὶ τραγουδοῦσαν τόσο γλυκὰ σ' αὐτὸ μέσα τὸ δάσο, ποῦ δὲ βαστάχτηκαν οἱ ψευτοπεθαμμένοι, μόνε σηκώθηκαν ἕνας ἕνας τους κ' ἤρθανε στὸν κάμπο καὶ ξαναζωντάνεψαν πάλε. Καὶ σὰ σωστοὶ ζωντανοὶ ποῦ γέννηκαν τώρα, ἔγινε κ' ἡ γλώσσα τους ζωντανή. Ζύγωσέ τους, νὰ δῇς τί γλυκὰ ποῦ τὴ λαλοῦνε.

Κι ὅ,τι ἔκαμα νὰ ζυγώσω νὰ καλοακούσω τὰ μαγευτικὰ ἐκεῖνα τραγουδάκια, ξύπνησα ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴ λαχτάρα.....»

Δικός σου

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΣΤΟΝ κ. Π.

Ὤχου, κι' ἂς ἦταν νὰ γενῶ
στὰ δάχτυλά σου πέννα,
τὰ νόστιμα τὰ λόγια σου
νὰ γράφω ἕνα ἕνα.

ΞΕΝΟΣ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙ ΜΑΣ

(ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ)

Οἱ παρατηρήσεις μου ἀποβλέπουν τὴν Γυμνασιακὴ ἐκπαίδευσι ἰδίως. Τὸ πρῶτο ποῦ ἔχει κανεὶς νὰ παρατηρήσῃ εἶναι ὅτι ἡ 'Εκπαίδευσίς μας δὲν εἶναι 'Εθνική—μόλες τὶς ρεκλάμες ποῦ δημοσιεύουν κάθε χρόνο τὰ ἰδιωτικά μας σχολεῖα!—Τὰ Γυμνάσιά μας οὔτε 'Έλληνες βγάζουν, οὔτε ἀνθρώπους κἄν. 'Απορροφοῦν τὸν περισσότερο καιρὸ τοῦ φοιτῶντος εἰς αὐτὰ ὄχι γιὰ νὰ τὸν μάθουν—κάθε ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ κατορθώνει ἡ ἀμέθοδος καὶ γελοία δ.δασκαλία,—μόνο γιὰ νὰ τὸν πασσαλείψουν μὲ ξεθωριασμένες γνώσεις τῶν δύο κλασσικῶν γλωσσῶν· καὶ ἔτσι οὔτε μποροῦμε κἂν νὰ παρηγορηθοῦμε γιὰ τὸν ἀδικαιολόγητο παραγκωνισμὸν τῆς Μητρικῆς· ὁ ἀπόφοιτος τοῦ γυμνασίου καταρθώνει οὔτε τὴν γλῶσσά του νὰ ξέρῃ οὔτε τὴν ἀρχαία νὸ μάθῃ. Τὸ κέρδος ποῦ ἀποκομίζει μετὰ τὸ μαρτυρικὸν χασομέρημα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν εἶναι ἐνίοτε ὁ εὐνουχισμὸς τοῦ πνεύματος καὶ τὸ σακάτεμα τοῦ σώματος· ἀντὶ νὰ ὀξυνθῇ ἡ κρίσις του, ἐπαραφορτώθηκε ἡ μνήμη του. Καὶ γι' αὐτὸ βλέπομε παιδιὰ μὲ σπινθηροβολοῦν πνεῦμα, νἀμβλύνωνται διανοητικῶς στὸ τέλος.

Quidquid delirant professores, plectuntia discipuli. δηλ. ἡ κουταμάρα, ἡ στενοκεφαλιὰ καὶ ἡ ἀμάθεια τῶν δασκάλων ξεσπᾷ στὰ κεφάλια τῶν μαθητῶν.

1) ΕΞΩ ΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ. Τὰ Λατινικὰ εἶναι ἄλλωστε σιωπηρῶς καταργημένα πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν 'Ελλάδα, ἐπειδὴ κανένας Ρωμιὸς δὲν ἔμαθε ποτὲ στὸ γυμνάσιο λατινικά. Γιὰ νὰ γίνεται στὸ γυμνάσιο σωστὴ διδασκαλία τῆς Λατινικῆς καὶ ὄχι παρῳδία, πρέπει ναὐξηθοῦν οἱ ὧρες τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς κατ' οἶκον μελέτης. 'Αλλὰ ὅλο αὐτὸ τὸ βάρος—τὸ ἤδη τώρα δυσβάστακτο—δὲν εἶνε σωστὸ νὰ τὸ ἐπιβάλωμε σ' ὅλους τοὺς μαθητάς· ἡ Λατινικὴ θὰ γίνῃ μάθημα προαιρετικόν, (γιὰ τοὺς φιλολόγους βέβαια ἀναγκαστικό). 'Ωραῖος εἶναι βέβαια ὁ Κικέρων, ἐφάμιλλος, ἔστω, τοῦ 'Ομήρου ὁ Βιργίλιος, ὑπέρτερος τοῦ Θουκυδίδου ὁ Τάκιτος· μὰ δὲν ἔχομε καιρὸ γιὰ ὅλους· ἀρκετὰ ἔχομε νὰ κάνωμε μὲ τοὺς 'Έλληνας· χωρὶς ἀβαρίες δὲν θὰ σώσωμε τὸν Κλασσικισμόν· πρέπει νὰ τὸν περιμαζέψωμε, γιατὶ ἀλλοιῶς θὰ τὸν παρασύρῃ ὁλόκληρο ἡ νέα ζωὴ μὲ τὶς νέες ἀπαιτήσεις. 'Έχομεν ἐμεῖς καὶ τὸ ἐξαιρετικὸ πλεονέκτημα, ὅτι ἡ γλῶσσα μας δὲν συνδέεται μὲ τὰ λατινικὰ καθὼς οἱ ρωμανικὲς γλῶσσες. 'Οσο δὲ γιὰ τὴν ρωμαϊκὴ gravitatem οὔτε 10 ρωμιοὶ δὲν θὰ τὴν χρωστοῦν στὶς λατινικὲς σπουδές.

Δὲν εἶναι λοιπὸν σωστὸ γιὰ τρεῖς φιλολόγους καὶ ἄλλους δυὸ νομικοὺς ποῦ θὰ χρειαστοῦν τὰ Λατινικὰ νὰ τυραννηθοῦν ἐπὶ τόσα χρόνια οἱ ἄλλοι 95 φυσικομαθηματικοί, γιατροί, καὶ νομικοὶ (ἔμποροι, δικηγόροι, κτλ.). Γιὰ νὰ ξέρουν οἱ γιατροὶ τὶς ρετσέτες τους καὶ οἱ δικηγόροι τὰ ρωμαϊκά των ρητά, ἀρκεῖ διδασκαλία στοιχειώδης τῆς Λατινικῆς στὴν τελευταία τάξι τοῦ γυμνασίου (ἢ καὶ στὸ Πανεπιστήμιο).

Τὸ μόνο ποῦ μᾶς μένει ἀκόμη νὰ σκεφθοῦμε εἶναι μήπως ἀρθῇ ἡ ἀναγνώρισις τῶν Γυμνασίων μας ἀπὸ τὰ ξένα κράτη· ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι ἐσωτερικὸν ἐπιχείρημα καὶ ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὁ λόγος δὲν ἰσοφαρίζει τὰ ἐκ τῆς καταργήσεως κέρδη. 'Αλλως τε τὸ ἴδιο πνεῦμα ἄρχισε καὶ ἔξω νὰ φυσᾷ· στὴν Ρωσσία, τὴν Οὐγγαρία, κατηργήθη σχεδὸν ἡ διδασκαλία τῆς 'Ελληνικῆς ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα κείμενα καὶ ἀλλοῦ ἄρχισε νὰ ταλαντεύεται.

2) ΣΩΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ. 'Αν ἡ διδασκαλία τῶν Λατινικῶν καταντᾷ σένα μεγάλο μηδενικό, μὰ καὶ ἡ τῶν 'Ελληνικῶν σχεδὸν τίποτε δὲν ἀποφέρει. 'Ο μαθητὴς πρέπει νὰ μάθῃ τόσο καλὰ τὴν ἀρχαία φιλολογία καὶ τὸν ἑλληνικὸν βίον, τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ τὸν ἑλληνικὸν κόσμον, ὥστε νὰ τὸν ἐνστερνισθῇ καὶ νὰ τὸν ἐνσωματώσῃ μέσα του, ὥστε νὰ τὸν αἰσθανθῇ καὶ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ μὲ ὅλη του τὴ καρδιά. Γιὰ νὰ γίνουν ὅλα αὐτὰ πρέπει, πρῶτον καὶ κύριον, νὰ διαβάσῃ ὁ μαθητὴς πολλὴν ὕλη. Μὲ τὴν Γραμματικὴ καὶ τὸ Συντακτικὸ πρέπει νὰ ἐξοφλήσῃ στὴ δευτέρα τοῦ Γυμνασίου καὶ νὰ μὴ τὰ κοπανίζῃ ἐπ' ἄπειρον, ἀφοῦ δὲν εἶναι αὐτὰ σκοπὸς παρὰ μέσον. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς διδάσκοντας τώρα θεωροῦν καθῆκον των πρὸς τὴν πατρίδα νὰ μεταδώσουν στοὺς μαθητὰς τὰς γνώσεις των περὶ αἰολικοῦ δίγαμμα ὅταν παραδίδουν Ὅμηρο, περὶ συντακτικῶν σχημάτων, ἂν ἑρμηνεύουν (sic) Θουκυδίδην, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἔτσι ὁποτέλεσμα τοῦ κόπου καὶ χρόνου ποῦ ἐξοδεύτηκε εἶναι ὅτι ἀπὸ ὅλην τὴν αθαυμάσια ἐκείνη ποίησι ὁ ἀπολυόμενος τοῦ Γυμνασίου, ἐσύνταξε μία τραγῳδία τοῦ Σοφοκλέους καὶ αἰσθάνθηκε—κατὰ συνθήκην,—πέντε ἕξη ραψῳδίες τοῦ 'Ομήρου· ἐπῆρε δὲ γιὰ ἐφόδιον στὸν μετέπειτα βίον ἀρκετὴ δόσιν ἀποστροφῆς γιὰ τὰς στερεοτύπους ἐκδόσεις, ὥστε ποτὲ νὰ μὴ ξανανοίξῃ ἀρχαῖον συγγραφέα.

Τὴν ἀρχαία 'Ελληνικὴ θέλομε νὰ τὴν ἀγκαλιάσωμε· γιὰ μᾶς ἔχει ὄχι μόνον κλασσικὴ φιλολογία ἀλλὰ καὶ ἐθνική· γιὰ κάμποσο καιρὸ ἀκόμη,—ἂς ἐλπίσωμε πῶς ἡ νέα ζωὴ ποῦ γλυκοχαρίζει, δὲ θαργήσῃ νὰ μᾶς χαρίσῃ μιὰ γερὴ φιλολογία—γιαρκετὸ καιρὸ ἀκόμη ἀπὸ μόνα τὰ σπλάχνα της θαντλήσῃ ἡ ἡγέτις τάξις τῆς κοινωνίας, τὸ ἱερὸν ἔαρ τοῦ Ἔθνους, τὶς ὑποθῆκες τοῦ ἰδεώδους ἐκείνου κόσμου, οἱ ὁποῖες κάμνουν νὰ μεγαλουργήσουν ἐκείνους ποῦ τὶς ἐγκολπώθηκαν καὶ ναναδείξουν τὸ ἔθνος τους. Γι' αὐτὸν τὸν σκοπό, γιὰ νὰ καταλάβῃ ὁ μαθητὴς ὅλον τὸν κόσμο ἐκεῖνο, πρέπει νὰ διδαχτῇ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου βίου τῶν 'Ελλήνων, λίγη ἀρχαιολογία, ἱστορία τῆς τέχνης, γραμματολογία κτλ.

3) ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ἐν συναφείᾳ μὲ τὴν βυζαντινήν, ὥστε ὁ μαθητὴς νὰ καταλάβῃ ἐν τῇ ἐξελίξει της τὴν ἑλληνικὴ γραμματεία. Τὰ χάλια μας ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ οὐσιωδέστατο ζήτημα δὲν χρειάζονται κἂν ξεσκέπασμα.

4) 'Οσο γιὰ μερικὰ ἄλλα μαθήματα πρέπει νὰ ξεφορτώσωμε λίγο τὴν μνήμη καὶ νὰ δυναμώσωμε τὴν κρίσι· ἔτσι λ. χ. στὰ Μαθηματικὰ πρέπει νὰ περιοριστοῦν λίγο τὰ ἀτέλειωτα θεωρήματα, καὶ νὰ αὐξήσουν οἱ ἐφαρμογές. Τὸ ἴδιο καὶ στὴν 'Ιστορία· νὰ περιορισθοῦν εἰς τὸ ἐλάχιστον οἱ χρονολογίες, τὰ ὀνόματα, οἱ χαρακτηρισμοὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν (αὐτὲς μάλιστα δίνουν καὶ παίρνουν στὰ ἑλληνικὰ σχοῖεῖα), καὶ οἱ ἐκτενεῖς περιγραφές.

Πρέπει νὰ περισρισθῇ λίγο καὶ τὸ ὑλικὸ τῆς Γεωγραφίας, 'Ιερᾶς, κτλ· πρὸς ὄφελος τῶν Φυσικῶν 'Επιστημῶν.

Τὶς κρίσεις περὶ 'Ομήρου, Σοφοκλέους, Περικλέους, θὰ τὶς μορφώσῃ ὁ μαθητὴς σιγὰ σιγὰ μὲ τὴν μελέτη τῆς γραμματείας καὶ τῆς ἱστο,ίας, καὶ εἶναι περιττὸ νὰ τοῦ τὶς σερβίρῃ ἕτοιμες ἡ Γραμματολογία καὶ ἡ 'Ιστορία.

5) Πρέπει νὰ ὁρισθῇ καὶ ἕνα ὅριον ἡλικίας (κατώτατον 13 ἐτῶν) γιὰ ὅσους μπαίνουν στὸ γυμνάσιο· μόνο τὰ δικά μας γυμνάσια ξεφουρνίζουν παιδιὰ ἄγουρα γιὰ ἐπιστήμη καὶ χωρὶς νὰ χωνέψουν ὅ,τι ἔμαθαν.

6) Περιορισμὸς τῶν ὡρῶν τῆς διδασκαλίας· μάλιστα

---

3 ΑΡΧΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΛΟΓΓΟΥ

ΔΑΦΝΗΣ ΚΑΙ ΧΛΟΗ

Μετάφραση 'Ηλία Π. Βουτιερίδη

ΙΕ'. 'Η Χλόη, ἀφοῦ πῆρε τὸ σουραῦλι καὶ τὄβαλε στὰ χείλη της, ἔπαιζεν ὅσο μποροῦσε δυνατώτερα· τὰ βόϊδια ἀκοῦν, γνωρίζουν τὸ σκοπὸ καὶ μουγκρίζοντας μὲ μιὰ ὁρμὴ πηδοῦν στὴ θάλασσα. Κ' ἐπειδὴ ὁρμητικὸ τὸ πήδημα γίνηκε ἀπὸ τόνα πλευρὸ τοῦ πλοίου κι' ἀπὸ τὸ πέσιμο τῶν βοϊδιῶν ἄνοιξε ἡ θάλασσα, ἀναποδογυρίζεται τὸ πλοῖο καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς θαλασσοταραχῆς βουλιάζει. Πέφτουν ὅλοι στὴ θάλασσα, μὰ ὄχι μὲ τὴν ἴδια ἐλπίδα τοῦ γλυτωμοῦ. Γιατὶ οἱ κουρσάροι εἶχαν κρεμάσει στὸ πλάϊ τους τὶς μαχαῖρες κ' εἶχαν φορέσει τὰ λεπιδωτὰ μισοθωράκια κι' ὡς τὴ μέση τῆς ἄντζας τὰ ποδήματα εἶχαν δέσει, ἐνῶ ὁ Δάφνης ἦταν ξυπόλυτος, γιατὶ ἔβοσκε στὸν κάμπο, καὶ μισόγυμνος, γιατὶ ἔκανε ἀκόμη ζέστη. 'Εκείνους λοιπόν, ἀφοῦ κολύμπησαν λίγο, τἄρματα τοὺς πῆγαν στὸν πάτο, ἐνῶ ὁ Δάφνης εὔκολα τὸ φόρεμά του ἔβγαζε· μὰ ἀπόστενε στὸ κολύμπι, γιατὶ προτήτερα μονάχα σὲ ποτάμια κολυμποῦσε, ἀπ' τὴν ἀνάγκη ὅμως μαθόντας τί πρέπει νὰ κάνει, ὅρμησε στὴ μέση τῶν βοϊδιῶν· κι' ἀφοῦ ἄρπαξε μὲ τὰ δυό του χέρια δυὸ κέρατα βοϊδιῶν σέρνονταν στὴ μέση εὔκολα καὶ χωρὶς κόπο, σὰ νὰ ὁδηγοῦσε ἁμάξι.

Κολυμπάει τὸ βόϊδι ὅσο μήτε ἄθρωπος· μονάχα ἀπὸ τὰ θαλασσοπούλια λείπεται κι' ἀκόμη κι' ἀπὸ τὰ ψάρια. Οὔτε θὰ πνιγόταν τὸ βόϊδι, ὅταν κολυμπάει, ἂν ἀπὸ τὰ δι:χέλια του δὲν ἔπεφταν τὰ νύχια σὰν πολυβραχοῦν. Τὸ βεβαιώνουν αὐτὸ ὡς τὰ τώρα πολλὲς μερὲς τῆς θάλασσας, ποῦ τὶς λὲν βοϊδοπεράματα.

ΙΣΤ'. Γλυτόνει λοιπὸν μὲ τέτοιο τρόπον ὁ Δάφνης καὶ δυὸ κίντυνους ξέφυγεν ἀνόλπιστα, τοὺς κουρσάρους καὶ τὸ πνίξιμο Κι' ἅμα βγῆκε στὴ στεριὰ καὶ βρῆκεν ἐκεῖ τὴ Χλόη, ποῦ γελοῦσε κ' ἔκλαιγε μαζῆ, πέφτει στὴν ἀγκαλιά της καὶ ρωτοῦσε νὰ μάθει τί ἤθελε κ' ἔπαιζε τὸ σουραῦλι. Κι' αὐτὴ τοῦ τὰ διγιέται ὅλα· τὴν τρεχάλα της στὸν Δόρκωνα· τὸ συνήθιο τῶν βοϊδιῶν· πῶς τὴν ὁρμήνεψε νὰ παίζει τὸ σουραῦλι καὶ ὅτι πέθανε ὁ Δόρκωνας· μόνο ἀπὸ ντροπὴ γιὰ τὸ φιλὶ δὲν εἶπε. 'Αποφάσισαν λοιπὸν νὰ τιμήσουν τὸν εὐεργέτη τους· κι' ἀφοῦ πῆγαν μὲ τὸ συγγενολόϊ τους θάφτουν τὸν ἄμοιρο Δόρκωνα. Ἔρριξαν ἀπάνω του χῶμα πολὺ καὶ δέντρα ἥμερα πολλὰ φύτεψαν καὶ κρέμασαν στὸν τάφο του τὰ προφαντὰ ἀπὸ τὰ σπαρτά· μὰ καὶ γάλα ἔχυσαν ἀπάνου του καὶ σταφύλια ἔζυψαν καὶ σουραύλια πολλὰ ἔσπασαν. 'Ακούστηκαν καὶ τῶν βοϊδιῶν θρηνητικὰ μουγκρίσματα καὶ κάποιες τρεχάλες ἀταχτες μαζῆ μὲ τὰ μουγκρίσματα εἶδαν· καὶ καθὼς λέγαν οἱ βοσκοὶ κ' οἱ γιδάρηδες αὐτὰ ἦταν τὸ μυρολόϊ τῶν βοϊδιῶν γιὰ τὸν πεθαμένο γελαδάρη. Κ' ὕστερα ἀπὸ τὸ θάψιμο τοῦ Δόρκωνα λούζει τὸ Δάφνη ἡ Χλόη, ἀφοῦ τὸν ἔφερε στὶς Νύμφες καὶ τὸν ἔμπασε στὸ σπήλιο. Κι' αὐτὴ τότες γιὰ πρώτη φορὰ μπροστὰ στὸ Δάφνη ἔλουσε τὸ κορμί της, τὸ λευκὸ καὶ ποῦστραφτε ἀπ' ὠμορφιὰ καὶ ποῦ δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ λουτρὸ γιὰ νὰ ὠμορφήνει. Κι' ἀφοῦ μάζεψαν ἄνθια, ὅσα ἦταν στὴν ἐποχὴ ἐκείνη, στεφάνωσαν τὰ ἀγάλματα καὶ τὸ σουραύλι τοῦ Δόρκωνα σὰν τάμα τὸ κρέμασαν στὸ βράχο.

ΙΖ'. Κ' ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ πῆγαν καὶ ξέταζαν τὰ γίδια καὶ τὰ πρόβατα. Κ' ἐκεῖνα ὅλα κοιτοῦνταν χάμου χωρὶς νὰ βόσκουν, οὔτε νὰ βελάζουν· μὰ θαρρῶ, πῶς τὸ Δάφνη καὶ τὴ Χλόη, ποῦ εἶχαν γίνει ἄφαντοι, πεθυμοῦσαν. Ὅταν λοιπὸν τοὺς εἶδαν κι' αὐτοὶ τοὺς φώναξαν ὅπως πάντα κ' ἔπαιξαν τὸ σουραῦλι, τὰ πρό-

στὰ τελευταῖα χρόνια· ἐπειδὴ τότε πρὸ πάντων ἡ αὐτενέργεια τοῦ μαθητοῦ πρέπει νὰ εἶναι μεγαλύτερη· τέσσερες ὧρες μάθημα στὸ σχολεῖο καὶ τρεῖς ὡς τέσσερες στὸ σπίτι, εἶναι ὅ,τι χρειάζεται.

Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ προτείνῃ καὶ μερικὲς ἄλλες, ἐξ σου ἀναγκαῖες μεταρρυθμίσεις, μὰ αὐτὲς εἶναι λίγο πρόωρες στὴν κατάστασι ποῦ εἴμεθα λ. χ.

7) Τὴν αὔξησι τῶν Γυμνασιακῶν τάξεων κατὰ μία· μὰ μὲ τὰ χάλια μας, θὰ στραβώνωνται περισσότερο οἱ μαθηταί!

8) Τὴν κατάργησι τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀπὸ τὰ περισσότερα τοὐλάχιστον παρθεναγωγεῖα· μὰ καὶ αὐτὸ γιαργότερα, ὅταν ἀποκτήσωμε μεταφράσεις τῆς ἀνθρωπιάς· τώρα συμφέρει ἀρά γε νὰ κινήσωμε κακὸν εὖ κείμενον;

9) Τὴν κατάργησι τῶν ἐξετάσεων, οἱ ὁποῖες κόβουν τώρα κάπως καὶ ἀναχαιτίζουν τὸν δρόμο τὸν ἀκατάσκετο πρὸς τὸ Πανεπιστήμιο.

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΕ ΛΟΓΙΑ

Ποῦ εἶσουν κρυμμένο μαῦρο σύνεφο κι' ἔτσι ξάφνου πλάκωσες τὸν ξάστερο οὐρανὸ κι' ἐφούσκωσες τὴ γῆς καὶ μὲ τὰ βουρκωμένα νερά σου ἔφτιασες αὐλάκια, ποτάμια καὶ καταρράχτες γιὰ νὰ πνίξουν ἐμένα, ἐμένα τὸ φτωχὸ λουλούδι ποῦχα προβάλῃ τώρα στὴν ἄνοιξη τοῦ ἔρωτα μὲ κάποια ἐλπίδα;

Γιατὶ καὶ σὺ νιφάδα χιονισμένη ἐσκόρπισες τὴν ὀμορφιά σου καὶ σὰ νεκρολίβανο ἔστρωσες σάβανο πλατύ, βαρὺ καὶ ψυχρό, ὅμοιο σὰν χάρο, τώρα στὸ ξάνοιγμα τῆς καρδιᾶς κι' ἄσπλαχνα μοῦ τὴ σαβάνωσες τὴν πολύπαθη;

Καὶ σὺ βορριᾶ λυσσασμένε, γιατὶ τώρα στὴν ἄνοιξη τῆς ζωῆς μου, στὸ ἄνοιγμα τῶν φύλλων, στὸ εὐώδιασμα καὶ στὸ ξάνοιγμα τῶν ρόδων τώρα στὸ κελάδημα τῶν πουλιῶν νὰ ξεριζώσῃς δέντρα καὶ δεντριὰ καὶ νὰ φτιάσῃς φουρτούνα κι' ἀνεμοζάλη γιὰ νὰ πνίξῃς τὸν ἄμοιρο ναύτη ποῦ ἀμέριμνα κι' ἀξέγνιαστος ἀρμένιζε στ' ἀνοιχτό, στὸ ἥσυχο πέλαγο τῆς ζωῆς μὲ τὰ παλιὰ τῆς ἀγάπης παραμύθια;

Φτόνε καὶ ζήλια παιδιὰ τῆς μαύρης τῆς καταχνιασμένης μοίρας ποῦ κλώθει καὶ γνέθει μὲς τὰ βαθυὰ μεσάνυχτα τὶς χαρὲς καὶ τὶς λύπες, γιατὶ σὲ μένα τὸ φτωχὸ λουλούδι ποῦ ζητοῦσα λίγη δροσιὰ καὶ μιὰν ἀχτίδα θερμὴ τοῦ ἥλιου γιὰ νὰ ἡλιαστῶ καὶ ζήσω μοῦ ρίξατε μέσα, βαθυὰ ὁλόβαθα στὴν καρδιὰ τὸ φαρμάκι σας τὸ θανατικὸ καὶ μὲ κάψατε μιὰ γιὰ πάντα;

Ψεύτρα ἐλπίδα ποῦ μὲ χάϊδεβες καὶ μὲ ἀποκοιμοῦσες μὲ ὄνειρεμένα ὄνειρατα, μὲ τραγούδια παλιὰ τῆς ἀγάπης, καὶ μ' ἔσερνες σὲ κόσμους ἀπάτητους καὶ παρθενικοὺς ποῦ μόνο ἄστρα λάμπανε καὶ ἀγγέλοι ψάλλανε, γιατὶ ἔτσι σκληρὰ νὰ πλερώσω τὸ γλυκὸ χάϊδεμά σου τὸ ἔρμο καὶ φτωχὸ λουλούδι ποῦ μιὰν ἀχτίδα τοῦ ἥλιου πρόσμενα καὶ τὴ δροσιὰ τῆς αὐγούλας γιὰ νὰ πάρω πνοή;

Ἄχ! Τὸ σύγνεφο ἔφτιασε τὰ ποτάμια.

Ὁ ἀγέρας ἔρριξε τὰ δέντρα. Ἡ παγωνιὰ ἔκαψε τὰ λουλούδια. Ἡ τύχη ἔφτιασε τὸν πόνο. Ἡ ψεύτρα ἐλπίδα ἔκαψε κι' ἐμάρανε τὸ γέλιο. Σεισμὲ τί εἶσουν κι' ἐμούγκρισες κ' ἐρήμαξες τὰ πάντα ὅλα καὶ γέμισες σιάδι τὴ γῆς μὲ χαλάσματα;

Ἄφησες καὶ γιὰ μένα κάτι σιὸ ἀθάνατο ξεψύχισμά σου; Ἐσκέφτηκες τὰ πάθια καὶ τὰ βάσανά μου;

Ἄχ! Ναί, ναί, κάτι ἄφηκες καὶ γιὰ μένα σὰν σκιάχτρο, σὰν φάντασμα. Ἄφηκες τὴν Ἀθανασία.

Τὴν Ἀθανασία! Ὦ τὸ φρικτὸ ὄνειρο. . . . Ναὶ τὴν ἐνθύμηση γιὰ νἄνε σ' ἐμένα τὸ θλιβερὸ τραγούδι, τὸ ψυχρὸ σὰν πέτρα τάφου τραγούδι, μιᾶς ἀγγελικῆς ἀγάπης π' ἔφυγε μὲ μιὰ πνοὴ θανάτου.

Κέρκυρα, 1901.

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΡΗΤΑ

Ἀφοῦ καταφρονοῦν οἱ Ἕλληνες τὴ γλῶσσα τους, τὰ ἔθιμά τους, κάθε τους πατροπαράδοτο, εἶναι φυσικὸ νὰ μὴν καταδέχουνται μήτε τὴν καταγωγή τους. Ἔτσι τώρα ὕστερα παρατηροῦμε πολλοὺς δικούς μας ἢ καλύτερα ἀπάνου κάτου ὅλους ὅσοι ἢ κάπως πλούτισαν ἢ κουτσομάθανε μερικοὺς φραγκισμοὺς—τοὺς παρατηροῦμε νὰ κομαρώνουν πῶς εἶναι ἰταλικῆς τάχα ἀρχῆς ἢ γαλλικῆς ἢ ἄλλης ξένης, κι' ὄχι καταγωγῆς ἀπὸ τὰ πρόστυχα ἐκεῖνα καὶ τσαρουχωμένα παλικάρια ποὺ πολέμησαν τὸν Τοῦρκο. Μιὰ μέρα, ἂν ἔχω καιρό, θὰ δώσω ἕναν περίεργο κατάλογο ἀρχινῶντας, γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχει παράπονο, ἀπὸ τὴ δική μου κοσμοξάκουστη φαμίλια τῶν Τεφκρίκηδων. Ἕνα παράδειγμα ὅμως δὲ βαστῶ, πρέπει νὰ σᾶς δώσω καὶ τώρα. Γιατὶ ὁ μεγάλος μας, ἀκούω, ἀντιπρόσωπος στὸ Παρίσι, ποὺ τόσο ὡς τώρα ὠφέλησε τὸ ἔθνος διαλέγοντας κωμωδοὺς καὶ μπαλέτα, ἀνακάλυψε πὼς Ντεληγιάννης δὲ θὰ πεῖ Τρελογιάννης, ὄνομα ταιριασμένο μὲ κάθε κάμωμα τους φαμελικό, παρὰ πὼς εἶναι τάχα χυδαϊσμὸς τοῦ Γαλλικοῦ de Lyanne (πρόσεξε μὴν τὸ γράψεις Delyanne). Τὰ κεραμίδια φαίνεται εἶναι γερὰ στερεωμένα, ἀφοῦ βαστοῦνε καὶ δὲν ἔπεσαν ὡς τώρα ἀπάνου του βροχή. Τέτια παραδείγματα ἐπίσης νόστιμα ἐλπίζω νὰ σᾶς δώσω κι' ἄλλα, ὅπως εἶπα, μιὰ μέρα. Γιὰ τὴν ὥρα, θέλοντας κι' ἐγὼ νὰ φανῶ κάπως χρήσιμος στὴν καινούργια μας ἐθνικὴ ἀνάγκη δίνω μιὰ πρώτη συλλογὴ ρητῶν καταλλήλων γιὰ ἑλληνοφράγκικα οἰκόσημα.

Τοῦ Μιστριώτη. Qualis facies talis anima.

Τοῦ Καδσιδάκεως. Fortiter calumniari; Semper aliquit manet.

Τοῦ Δροσίνη. Ubi bene, ibi patria.

Τοῦ Βικέλα. In medio tutissimus ibis.

Τοῦ Πώπ. Ecce ridiculus musculus.

Τοῦ Πανεπιστήμιου. Caput cucuvajae, mores asinorum

Τοῦ Κακλαμάνου. Fratribus catholicis fave; deleco ationes sequntur.

Τοῦ Θών. Per cusinas ad astra grandesque eruces itur.

Τῆς Βουλῆς. Rudis Indigestaque moles.

Τοῦ Ντεληγιάννη. Ultimus inter pares.

κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗΣ

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ

,ΑΙ ΓΡΑΦΟΥΣΑΙ'

Μ' ἐνδιαφέρον παρακολουθῶ ὅσα γράφουν δυὸ δεσποινίδες (θάλεγα δυὸ «Ἀθηνιωτοποῦλες», ἂν δὲν ἔτρεμα νὰ μεταχειρισθῶ τὸ πρόστυχο μὰ κ' ἐθνικώτατον αὐτὸ ἐπίθετο) ἢ μιὰ στοὺς «Καιροὺς» ἀπὸ καιρό, κ' ἡ ἄλλη στὸ «Σκρίπ», τώρα λίγες ἑβδομάδες. Σᾶς εἶπα πῶς: παρακολουθῶ Δὲν σᾶς εἶπα καὶ πῶς: ἐνθουσιάζομαι μὲ ὅσα γράφουν—κι' ἅμα ἀκούσετε τὸ γιατί, ἐλπίζω πῶς δὲν θἀποδώσετε τοῦτο σ' ἐπαγγελματικὴν ἀντιζηλίαν.

βατα, ἀφοῦ σηκώθηκαν, ἔβοσκαν καὶ τὰ γίδια πηδοῦσαν βελάζοντας, σὰ νὰ χαίρουνταν γιὰ τὸ γλυτωμὸ τοῦ ἀγαπημένου της γιδάρη. Ὁ Δάφνης ὅμως δὲ μποροῦσε νὰ κάνει τὴν καρδιά του νὰ χαρεῖ· ἅμα εἶδε τὴ Χλόη γυμνὴ καὶ τὴν κρυμμένη ὡς τότες ὠμορφιά της νὰ φανερωθεῖ, πονοῦσε ἡ καρδιά του σὰν νὰ τὴν ἔτρωγαν φαρμάκια. Κ' ἡ ἀναπνοιά του ἀκόμη πότε ἔβγαινε γλήγορα, σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσε κανένας κ' ἔτρεχε, καὶ πότε τοῦ πιάνονταν, σὰ νὰ τοῦ εἶχε φύγει στὶς προτητερινὲς τρεχάλες. Θαρροῦσε, πῶς τὸ λουτρὸ ἦταν πιὸ φοβερὸ ἀπὸ τὴ θάλασσα. Νόμιζε πῶς ἡ ψυχή του ἔμενε πάντα κοντὰ στοὺς κουρσάρους, γιατὶ ἦταν χωριατόπουλο καὶ δὲν ἤξερεν ἀκόμη τὸ κούρσεμα τῆς ἀγάπης.

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Καὶ μὲς στὴν καρδιὰ τοῦ χυνόπωρου κι' ὅταν ἔβιαζε ὁ τρύγος, ὅλοι στὴν ἐξοχὴ βρίσκουνταν σὲ δουλειά· ἕνας τὰ πατητήρια διόρθονε· ἄλλος τὰ βαγένια καθάριζε, κι' ἄλλος κοφίνια ἔπλεκε· ἕνας ἀκόνιζε τὴ φαλτσέτα γιὰ νὰ κόβει τὰ σταφύλια, ἄλλος νοιάζονταν γιὰ πέτρα, ποῦ νὰ μπορεῖ νὰ λιώσει τὰ τσίπουρα τῶν σταφυλιῶν, κι' ἄλλος γιὰ λυγαριὰ ξερὴ στουμπανισμένη, γιὰ νὰ κουβαλάει τὸ μοῦστο τὴ νύχτα μὲ φῶς. Κι' ὁ Δάφνης κ' ἡ Χλόη, ἀφοῦ παραμέλησαν τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια, βοηθοῦσαν κι' αὐτοί. Ἐκεῖνος κουβαλοῦσε μὲ τὰ κοφίνια σταφύλια καὶ τὰ πατοῦσε ρίχνοντάς τα στὰ πατητήρια κ' ἔφερνε τὸ κρασὶ στὰ βαγένια· ἐκείνη ἑτοίμαζε φαὶ γιὰ τοὺς τρυγητάδες καὶ τοὺς κερνοῦσε παλιὸ κρασὶ κι' ἀπὸ τὰ κλήματα τὰ πιὸ χαμηλὰ τρυγοῦσε· γιατὶ στὴ Λέσβο ὅλα τὰ κλήματα ἦταν χαμηλὰ κι' ὄχι στηλωμένα, οὔτε οἱ δράνες κ' οἱ κληματόβεργες ἁπλόνουνταν χάμου στὴ γῆ καὶ σὰν κισσοὶ σέρνουνταν· καὶ μποροῦσε νὰ φτάσει τὸ σταφύλι καὶ παιδί, ποῦ μόλις εἶχαν λυθεῖ τὰ χέρια του ἀπὸ τὰ σπάργανα.

Β'. Καὶ καθὼς ἦταν συνήθιο στὴ γιορτὴ τοῦ Διόνυσου καὶ στὸ γίνωμα τοῦ κρασιοῦ, ἀπὸ τὰ κοντινὰ χτήματα εἶχαν φωνάξει γιὰ νὰ βοηθήσουν γυναῖκες, ποῦ ἔρριχναν τὰ μάτια τους ἀπάνου στὸ Δάφνη καὶ τὸν παινοῦσαν, πῶς μοιαζει μὲ τὸ Διόνυσο στὴν ὠμορφιά· καὶ κάποια ἀπὸ τὶς πιὸ τρελλὲς τόνε φίλησε κι' ὅλας κ' ἔκανε τὸ Δάφνη νὰ ρεθιστεῖ, καὶ τὴ Χλόη νὰ λυπηθεῖ. Μὰ κ' οἱ πατητάδες ἔβγαναν διάφορες φωνὲς γιὰ τὴ Χλόη καὶ σὰν σάτυροι, ποῦβλεπαν καμιὰ βάκχα, πιὸ φρενιασμένα πηδοῦσαν καὶ παρακαλοῦσαν νὰ γίνουν κοπάδι κ' ἐκείνη νὰ τοὺς βόσκει. Κ' ἔτσι ἐκείνη πάλε εὐχαριστιόταν κι' ὁ Δάφνης λυπόταν· μὰ παρακαλοῦσαν γλήγορα νὰ τελειώσει ὁ τρύγος καὶ νὰ γυρίσουν στοὺς ἀγαπημένους τους τόπους κι' ἀντὶς τὶς ἄγριες φωνὲς ν' ἀκοῦν τὸ σουραῦλι ἢ τὰ κοπάδια τους νὰ βελάζουν. Κι' ὅταν πέρασαν λίγες μέρες, τ' ἀμπέλια εἶχαν τρυγηθεῖ κι' ὁ μοῦστος ἦταν στὰ πιθάρι· κ' ἐπειδὴ δὲ χρειάζουνταν πιὰ πολλὰ χέρια, ἔφερναν τὰ κοπάδια στὸν κάμπο· κι' ὅλο χαρὰ τὶς Νύμφες προσκυνοῦσαν, φέρνοντας στὴ χάρη τους σταφύλια ἀπάνου στὶς κληματόβεργες, σὰ χαρίσματα ἀπὸ τὸν τρύγο. Μὰ καὶ προτήτερα ποτὲς δὲν τὶς προσπέρασαν χωρὶς νὰ τὶς νοιαστοῦν, παρὰ πάντα κι' ὅταν ἔβγαιναν στὴ βοσκή, κάθουνταν σιμά τους, κι' ὅταν γύριζαν τὶς προσκυνοῦσαν· κι' ὅλο κάτι ἔφερναν ἢ λουλοῦδι ἢ πωρικό, ἢ κλαρὶ χλωρό, ἢ ἔχυναν γάλα· γι' αὐτὰ ὅμως ἀνταμοίφτηκαν ὕστερις ἀπὸ τὶς θεές. Καὶ τότες σὰν τὰ σκυλιά, καθὼς λέν, ἅμα τὰ λύσουν, πηδοῦσαν, ἔπαιζαν τὸ σουραῦλι, τραγουδοῦσαν στοὺς τράγους καὶ μὲ τὰ πρόβατα πάλευαν.

Γ'. Κ' ἐκεῖ ποῦ διασκέδαζαν τοὺς ἔρχεται ἄξαφνα γέρος, ποῦ φοροῦσε φλοκάτα καὶ ποδίνες κ' εἶχε ταγάρι κρεμασμένο στὸ πλάϊ του· κ' ἦταν τὸ ταγάρι του παλιό.

(ἀκολουθεῖ)